

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri 16. mai 2023. a määruse nr 14
„„Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine” elluviimiseks toetuse andmise tingimused ja
kord“ muutmise eelnõu juurde**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Käesolev määrus kehtestatakse perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel.

Määruse muutmise vajadus tulenes eelkõige toetavate tegevuste ühikuhinna muutumisest vastavalt kehtivale metoodikale. Lisaks on tegevuste toetamisel ilmnenu vajadus tuua dokumenti sisse viide kehtivale Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2021/1058 (24. juuni 2021), kuna esitatavatel taotlustel võib olla puutumus jäätmete kõrvaldamise ja fossiilkütustega. Määruse sõnastust muudetakse ja määrusest jäetakse välja liigselt seatud piirangud taotlejale, kellel ei olnud varasemalt lubatud esitada rohkem taotlusi kui 2 täiskohaga isiku palga ulatuses samaaegselt. Eelpooltoodud piirang oli takistuseks suurematele asutustele ja ettevõtetele, kellel on võimekus palgata rohkem isikuid samaaegselt. Muudatuste tegemise vajadus on ilmnenu esimene avatud taotlusvooru käigus ning on olulised järgmise taotlusvooru sujuvaks läbiviimiseks.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna peaekspert Pille Pikker (735 0215, pille.pikker@hm.ee), strateegia- ja finantsosakonna finantsvaldkonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (735 0279, inge.oopkaup@hm.ee), nõunik Ragne Hoff (735 0306, ragne.hoff@hm.ee), välisvahendite nõunik Pirkko Kulanurm (735 0161, pirkko.kulanurm@hm.ee), strateegilise planeerimise valdkonna peaekspert Meelis Aunap (735 0105, meelis.aunap@hm.ee) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kadi Mölder (735 0234, kadi.molder@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse **paragrahvi 2 punkti 3** mõistet täiendatakse, juhaks kui meetme raames on kavas palgata isikuid välismaa ülikoolidest või TA asutustest. Kui meetme abil soovitakse palgata isikut välismaa kõrgkoolist, peab selle asutuse tunnustamise kohta andma kinnituse ENIC/NARIC keskus.

Paragrahvi 5 lõigete 5 ja 6 tunnistatakse kehtetuks, kuna esialgu määruses seatud tingimus (asutuse kohta võib esitada taotluse kuni kahe täiskohaga töötava isiku palkamiseks samaaegselt) piirab liialt suuremaid asutusi, kellel on soovi ja võimekust palgata korraga rohkem isikuid kui hetkel lubatud. Lõigete kehtetuks tunnistamisega võetakse seatud piirang maha ja esitatavate taotluste arvule piirangut ei seata.

Määruse **paragrahvi 5 täiendatakse lõikega 12** ning tuuakse sisse viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele, mis seab piirangud tegelemiseks jäätmete kõrvaldamise ja fossiilkütustega.

Abikõlbmatud on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 (24. juuni 2021), mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, artiklis 7 nimetatud investeeringuid, sh ka inimressurssi. Nimetatud artiklis märgitakse abikõlbmatuks investeeringud nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondadega puutumuslikel teemadel mh

- jäätmete prügilasse ladustamisel v.a igakülgset põhjendatud juhtudel või olemasolevate prügilate dekomisjoneerimiseks, ümberkorraldamiseks või ohutuks muutmiseks nii, et sellised investeeringud ei suurendaks prügilate võimsust;

- jäätmejääkide käitlemise rajatiste võimsuse suurendamisel v.a igakülgsetel põhjendatud juhtudel või investeeringud tehnoloogiasse, et võtta jäätmejääkidest saadud materjale taaskasutusse ringmajanduse eesmärgil;
- fossiilkütuste tootmise, töötlemise, transpordi, jaotuse, ladustamise või põlemisega seotud tegevustel v.a tahketel fossiilkütustel töötavate küttesüsteemide asendamine gaasikütel töötavate süsteemidega määruses märgitud eesmärkidel, gaasi ülekande- ja jaotusvõrkude laiendamise ning nende kasutusotstarbe muutmise, ümberehitamise või moderniseerimise määruses märgitud alatingimusel, avalikuks kasutamiseks ette nähtud keskkonnasõbralikesse sõidukitesse ja elanikkonnakaitse- ja tuletõrjeteenistusse projekteeritud ja ehitatud või kohandatud sõidukitesse.

Lisaks on piirata tegevuseks ka tuumajaamade dekomisjoneerimine või nende rajamine ning investeeringud selliste kasvuhooenergiaallikate heitkoguste vähendamiseks, mis tulenevad direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevustest.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 artikli 2 punkti 62 järgi on fossiilkütusteks taastumatud süsinikul põhinevad energiaallikad nagu tahked kütused (mh kivisüsi, turvas, pruunsüsi, põlevkivi, maagaas ja nafta).

Näiteks, kui põlevkivi väärimise alaseks tegevuseks küsitakse toetust, siis see on abikõlblik juhul, kui selle käigus ei teki fossiilseid kütuseid ja energiaallikaid ehk projekt peab panustama kliimanetraalsusse. Samuti ei tohi tegevus panustada olemasolevasse põlevkivitööstusse ehk energeetika valdkonda ega olla sellega seotud. Turbaalade puhul peavad tegevused olema piiritletud seni kaevanduses olevate aladega ja jääkide väärimisega. Eelduseks ei tohi olla, et võetakse kasutusele uued turbaalad ehk kaasneb täiendav CO₂ heide. Ühtlasi ei sobi turvas ka energiaallikaks, kuna on fossiilkütus.

Tegevuste elluviimisel peab toetuse saaja veenduma, et tegevused on vastavuses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 (24. juuni 2021), artiklile 7 ja „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt tuleb vältida kahju keskkonna eesmärkide saavutamisele. Rakendusüksus jälgib uurimisprojektide elluviimisel nimetatud tingimuste täitmist.

Määruse **paragrahvi 7 lõige 3** sõnastust täpsustatakse ja selgitatakse, et tegevus 3 (teadmussiirdedoktorandi palkamine) toetust makstakse siis, kui doktorant õpib samaaegselt ülikooli doktoriõppes. Toetuse abikõlblikkuse perioodi lõpp seotakse nominaalse õppeajaga, mille andmed on võimalik saada EHISest (Eesti hariduse infosüsteem) või ülikooli poolt väljastatud tõendist. Toetust makstakse maksimaalselt 48 kuud projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul. Projekti tegevus peab jääma ajavahemikku 1. jaanuar 2022 kuni 31. august 2029.a.

Määruse paragrahv 18 lõige 2 sõnastust korrigeeritakse. Taotluse esitamise hetkel kehtinud ühikuhinda tegevuste elluviimiseks võidakse projekti kestvuse jooksul korrigeerida. Korrigeeritud ühikuhind hakkab kehtima järgmise kalendriaasta 1. jaanuarist. Varem rahastatud projektidel on toetuse saajal võimalus jätkata projekti taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ühikuhindadega. Kui toetuse saaja soovib taotleda uute ühikuhindade rakendamist, tuleb tal esitada rakendusüksusele sellekohane avaldus toetuse rahuldamise otsuse muutmiseks. Riigiabi saavatel toetuse saajatel ühikuhinda ei muudeta.

Eelnõu lisa, millega kehtestatakse standardiseeritud ühikuhinna kasutamine tegevuses „Sektoritevahelise mobiilsuse toetamine“ muudetakse, kuna ühikuhinna arvestuse aluseks olevad andmed on muutunud. Palgatavale teadlasele ja tippspetsialistile makstavat ühikuhinda korrigeeritakse juhul, kui palgakulude kasv analüüsitud sektorites on Statistikaameti andmetel kasvanud rohkem kui 7%. Teadmussiirdedoktorandi toetuse puhul võetakse arvesse Rahandusministeeriumi suvist majandusprognoosi ning ühikuhinda korrigeeritakse juhul, kui keskmise palga prognoositav nominaalkasv Rahandusministeeriumi majandusprognoosi kohaselt on kasvanud rohkem kui 5%. Ühikuhind fikseeritakse määruse lisana ning uus hind

hakkab projektidele kehtima alates järgmise kalendriaasta 1. jaanuarist. Riigiabi saavatel toetuse saajatel ühikuhinda ei muudeta.

Teadlase ja tippspetsialisti ühikuhinda ei muudeta, kuna palgakulude kasv analüüsitud sektorites ei ole piisavalt kasvanud. 2022. aasta andmetele tuginedes võrreldes hetkel kehtiva ühikuhinnaga (4434 vs 4171 eurot) on palgakulude kasv arvestuslikult 6% ja seetõttu nende tegevuste ühikuhinda ei korrigeerita.

Teadmussiirdedoktorandi ühikuhinda korrigeeritakse, kuna keskmine brutokuupalk ja 2024. aasta Rahandusministeeriumi suvise majandusproгноosi alusel arvestatud keskmine kuupalk ning nende alusel arvestatud keskmise palga nominaalkasv on suurem kui 5%. Uueks ühikuhinnaks kehtestatakse 2935 eurot.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele ja on kooskõlas riigisiseste õigusaktidega.

4. Määruse mõjud

Määrus viiakse kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles piiratakse võimalusi tegelemiseks fossiilsete maavaradega. Muudatusega korrigeeritakse hetkel kehtivaid ühikuhindu, mis võiks motiveerida rohkemaid ettevõtteid taotlema toetust teadmussiirdedoktorantide palkamiseks. Lisaks jäetakse välja piirav tingimus samaaegselt esitatavate taotluste arvu kohta. Piirava tingimuse väljajätmine võib suurendada esitatavate taotluste arvu.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja saadetakse arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, SA-le Eesti Teadusagentuur ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele.

Katrin Kiisler
teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna juhataja